

MØTEPROTOKOLL

Bispemøtet

Dato: 15. – 19. oktober 2018

Sted: Voksenåsen Kultur- og konferansehotell, Oslo

Arkivsak: 18/00391

Tilstede:	Helga Haugland Byfuglien, <i>preses</i>	Nidaros
	Solveig Fiske	Hamar
	Ingeborg Midttømme	Møre
	Halvor Nordhaug, <i>visepreses</i>	Bjørgvin
	Atle Sommerfeldt	Borg
	Stein Reinertsen	Agder og Telemark
	Olav Øygaard	Nord-Hålogaland
	Ann-Helen F. Jusnes	Sør-Hålogaland
	Herborg Finnset	Nidaros
	Kari Veiteberg	Oslo
	Jan Otto Myrseth	Tunsberg
	Anne Lise Ådnøy	Stavanger
Andre:	Christofer Solbakken	generalsekretær
	Helge Nylenna	rådgiver
	Marita Solberg Bjerke	rådgiver
Gjester:	Søster Theodora	Anafora, Egypt
	Tor Wennesland	Utenriksdepartementet
	Ingrid Vad Nilsen	Kirkerådet
	Ivar Braut	

SAKSLISTE

Side

Innkalling, saksliste og program

[32/18](#) Innkalling til bispemøte 15. - 19. oktober 2018 3

Saker til behandling

33/18	Orienteringssaker	3
34/18	Kontaktmøter	3
35/18	Tilsyn, ledelse og arbeidsgiversaker	4
36/18	EVU-saker	4
37/18	Revisjon av hovedgudstjenesten	5
38/18	Kompetansekrav til prestedtjenesten	6
39/18	Strategiske perspektiver	7
40/18	Bispemøtet i ny kirkeordning	8
41/18	Veien til prestedtjeneste (VTP)	8
42/18	Fengselspresttjenesten	9
43/18	Studietur til Egypt	9
44/18	Oppnevning av valgkomite	10
45/18	Oppnevning av Fagråd for ABV	10
46/18	Oppnevning av LHBT-utvalg	11
47/18	Høringssak - Regler for valg av Kirkeråd	11
48/18	Høringssak - Fordelingsnøkkel vedrørende menighetspresttjenesten	11
49/18	Oppnevning til AMU	12

23.10.2018

Christofer Solbakken
Møtesekretær

Innkalling, saksliste og program

32/18 Innkalling til bispemøte 15. - 19. oktober 2018

Innkalling ble sendt ut 28. september 2018.

Vedtak

Innkalling ble godkjent uten merknader.

Saker til behandling

33/18 Orienteringssaker

1. Kirkerådets møte 12.-14. september 2018
2. CPCE General Assembly 2018
3. Tariffoppgjøret 2018
4. Arbeid med tekstboken
5. Bruk av gravkapell
6. Status for kirkefagutvalget
7. Samarbeid med Teologisk nemnd om seminar om religionsteologi
8. Jubileum Stiklestad 2030
9. Oppfølging av effektiviseringsutvalget
10. Skolering av leke gudstjenesteledere
11. Praksis for fullmakt til prestedtjeneste
12. Deltakelse i fylkesberedskapsrådet
13. Praksis for kransepålegging ved minnesmerker
14. Markering av allehelgen

Vedtak

Sakene ble tatt til orientering.

34/18 Kontaktmøter

Det ble avholdt kontaktmøte med Kirkerådet ved direktøren. Kirkerådets direktør, Ingrid Vad Nilsen, tok opp følgende punkter:

1. Arbeid og prioriteringer som direktør i Kirkerådet.
2. Situasjonen etter siste møte i Kirkerådet, med særlig vekt på høringssaken om kirkeordning.
3. Biskopenes rolle og plassering i ny kirkeordning.

Vedtak

Samtalen ble tatt til etterretning.

35/18 Tilsyn, ledelse og arbeidsgiversaker

1. Taushetsplikt, avvergeplikt og meldeplikt
2. Bispemøtet som læreorgan
3. Regler for vilkår for ordinasjon
4. Kommunikasjon mellom biskop, proster og kirkeverger
5. Biskopenes uttalelser
6. Fortrinnsrett ved ledig stilling
7. Nådens fellesskap – tilsetting som prest

Vedtak

Bispemøtet samtalte om forståelsen av taushetsplikt og avvergeplikt. Spørsmålet om meldeplikt forberedes til behandling i neste bispemøte.

Forslag til prosedyre for Bispemøtets opptreden som læreorgan forberedes til behandling i neste bispemøte.

Det var enighet om vurderingskriterier for hvilke stillinger som gir grunnlag for vigsling til prest, samt at det skal utvikles en mal for ordinasjonssamtalen. Vurderingskriteriene, samt forslag til mal for ordinasjonssamtalen, forberedes til behandling i neste bispemøte.

Når det gjelder medlemskapskravet ved tilsetting av prest, vil Bispemøtet uttale at det rettslige grunnlaget for tilsetting som prest i Den norske kirke synes klarlagt. Det er imidlertid behov for en videre samtale i Nådens Fellesskap om forståelsen og rekkevidden av avtalen mellom Den norske kirke og Metodistkirken.

De øvrige sakene ble tatt til orientering.

36/18 EVU-saker

1. Nasjonal kompetanseutviklingsplan

Bispemøtet vedtok i sak BM 29/14 Nasjonal kompetanseutviklingsplan for perioden 2015-2020. I vedtaket heter det: «Det gjennomføres evaluering halvveis og ved fullført periode, og foretas justeringer om særlige grunner skulle tilsi det.» Vi er nå over halvveis i planens funksjonsperiode, og det er ikke foretatt noen evaluering. Etter dialog med arbeidstakerorganisasjonene i SEU vurderes det å slå sammen den foreløpige evalueringen med utarbeidelsen av ny plan. Denne saken tegner en skisse over hvordan dette arbeidet kan se ut, med vedtak i Bispemøtet høsten 2020 og ny plan gjeldende fra 1. januar 2021.

2. Samarbeid mellom bispedømmene og Bispemøtet

Arbeidet med EVU skjer både nasjonalt, regionalt og lokalt. EVU-midlene bispedømmene forvalter fordeles dermed ulikt, avhengig av hvilke satsinger som er i bispedømmet og hvor mye av potten som fordeles direkte til prostiene. Hvor mye midler som gjenstår til prioriterte nasjonale kurs vil dermed variere stort fra år til år og fra bispedømme til bispedømme. Det er lite av gode rutiner vedrørende informasjon av langsiktige planer fra både Bispemøtet og bispedømmet. Konsekvensen er at det har blitt lyst ut flere kurs som ikke kan gjennomføres på grunn av for få deltakere. Det foreslås å etablere noen rutiner, eventuelt endringer, i hvordan relasjonen mellom EVU-arbeidet regionalt og nasjonalt skal være.

3. Fremtidige kurs

Bispemøtet har tidligere prioritert kurs om daglig ledelse i soknet (BM 4/18) med oppstart høsten 2019. Dette er tenkt som et breddekurs, og vil trolig legge beslag på mye av EVU-budsjettene i en periode ettersom det er et forholdsvis stort kurs (15 stp) over tre semestre. Kompetanserådet har i møte 28. august også presentert en plan for videre kursutlysning.

Vedtak

1. Bispemøtet imøteser et arbeid med ny nasjonal kompetanseutviklingsplan, og ber om å få utkast til endelig behandling av saken til bispemøtet i oktober 2020.
2. Bispemøtet vil utrede ulike modeller for å styrke samarbeidet med bispedømmene som en del av arbeidet med ny nasjonal kompetanseutviklingsplan.
3. Bispemøtet imøteser et kommende kurs om ledelse i lokalkirken, men ser at det fremdeles gjenstår nødvendige avklaringer og arbeid før kurset er klart til å lyses ut. Dette handler både om økonomi og relasjonen til de ulike arbeidsgiverlinjene, samt KA. Bispemøtet ber om at kurset utvikles videre og lyses ut når disse avklaringene er gjort.
4. Bispemøtet har drøftet Kompetanserådets skisse til fremtidige kurs og vil anbefale følgende kurs for utlysning våren 2019:
 - PTP/Prest og teolog i praksis (5/10 stp) (MF i samarbeid med TF, VID og PF)
 - PKU/Pastoralklinisk utdanning (20 stp) (MF)
5. Bispemøtet vil følge opp arbeidet med å se på kostnadene knyttet til PKU. Denne saken kommer tilbake til behandling i bispemøtet i februar 2019.

37/18 Revisjon av hovedgudstjenesten

Da Kirkemøtet vedtok Ordning for hovedgudstjenesten i 2011 lå det i vedtaket at det skulle «legges til rette for erfaringsdeling slik at det kan gjøres justeringer og korrigeringer av den nye ordningen i løpet av 3-6år». Kirkerådet gjennomførte derfor våren 2018 en høring som la til rette for å komme med tilbakemelding på hvordan gudstjenestereformen har fungert, samt gi innspill til foreslåtte endringer. Bispemøtet var ikke høringsinstans, men høringsnotatet ble drøftet på bispemøtet i februar 2018 (BM 08/18) som en forberedelse til biskopenes egne høringssvar. Høringsresultatene ble lagt fram for Bispemøtet i egen konsultasjon med Kirkerådet i mai 2018 (BM 26/18), noe som ga biskopene mulighet til å

komme med ytterligere innspill. Kirkerådet behandlet saken på sitt møte i september (KR 47/18).

Saken er nå oversendt til Bispemøtet for uttalelse før Kirkerådets endelige forberedelse av sak til Kirkemøtet. Justert ordning for hovedgudstjenesten forventes vedtatt på Kirkemøtet i 2019.

Vedtak

Bispemøtet vil takke Kirkerådet og Nemnd for gudstjenesteliv for et godt og omfattende arbeid med revisjon av hovedgudstjenesten, og vil uttale følgende:

1. Det har vært et ønske å gjøre liturgien strammere ved å begrense valgmuligheter, særlig i hoveddel I – samling. Bispemøtet støtter dette ønsket.
2. Bispemøtet mener at samlingsbønnen skal være obligatorisk i hovedgudstjenesten og ber om at det også utformes samlingsbønner med tydeligere kirkeårspreg. Samlingsbønnen er en god inngang til gudstjenesten og legger til rette for involvering av medliturg.
3. Bispemøtet mener at lovprisningsformularet «Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd: Vår skaper, frigjører og livgiver» blir tatt inn som alternativ avslutning på prekenen. Dette ivaretar liturgiens inkluderende språk, og er en formulering som allerede er i bruk ved inngangsordene og er kjent.
4. Bispemøtet støtter forslaget om ett utdelingsord, og mener at dette skal være «Kristi kropp gitt for deg. Kristi blod utøst (evt. gitt) for deg». Utdelingsordet ivaretar både kristologien og gaveperspektivet ved nattverden.
5. Bispemøtet mener at syndsbekjennelse alternativ D bør utgå. Den er teologisk og språklig uklar og svak.
6. Bispemøtet mener at løftesordet bør komme etter syndsbekjennelsen. Dette følger liturgisk tradisjon.

Bispemøtet er enig med Kirkerådet i at menighetsrådet ikke lenger behøver å søke biskopen om godkjenning av sin lokale grunnordning, men skal oversende den til biskopen. En slik forenklet prosedyre forutsetter at den lokale grunnordning er innenfor gjeldende ordning. Videre er Bispemøtet enige i at biskopen i særlige tilfeller kan samtykke til et opplegg av hovedgudstjenesten som avviker fra gjeldende ordning. Bispemøtet forutsetter at Kirkerådet utarbeider en plan for implementering i menighetene av de justerte ordningene.

38/18 Kompetansekrav til prestatjenesten

Det var våren 2018 en avisdebatt vedrørende kravene som stilles til dem som vil bli prest gjennom de alternative veiene til prestatjeneste. Saken ble drøftet i Bispemøtet i mai 2018 (BM 27/18), der det ble understreket betydningen av at kirkens prester har solid teologisk fagkompetanse, samtidig som man burde undersøke om studie- og kvalifiseringsordningene er fleksible nok for mennesker i ulike livsfaser.

Denne debatten er del av en større diskusjon om kvalifikasjonskrav for prestatjeneste. Her vil både kirkens kvalifikasjonskrav og lærestedenes studietilbud- og planer være vesentlige

premiss, og i BM 27/18 heter det i vedtaket at «Bispemøtet ser et behov for at kirke og academia nærmere drøfter rekrutteringen til det teologiske studium, og vil ta initiativ til regelmessige kontaktmøter med dette for øye».

Kirken har satt opp som kvalifikasjonskrav til prestedtjeneste fullført cand. theol.-grad, med praktisk-teologisk utdanning som del av eller i tillegg til denne graden. Det er ikke spesifisert hva innholdet i teologistudiet må være for å gi den kompetansen kirken trenger. Teologifaget og kirkevirkeligheten er i stadig utvikling, og det vil være viktig med en god dialog mellom kirke og academia slik at teologistudiet gjør nye prester godt forberedte til den tjenesten de skal inn i.

Vedtak

Bispemøtet ser behovet for et mer formalisert samråd med de teologiske lærestedene om innholdet i cand. theol.-graden.

Bispemøtet vil invitere de teologiske lærestedene til en konsultasjon om saken på bispemøtet i februar 2019.

39/18 Strategiske perspektiver

Bispemøtet har regelmessig samtalt om strategiske perspektiver på kirkelig ledelse, jf bla sak BM 4/17, BM 13/16, BM 3/15 og BM 8/14. Denne samtalen har til hensikt å høyne bevisstheten omkring sentrale drivere i samfunnsutviklingen og forståelsen av kirkens posisjon med sikte på å identifisere særlige utfordringer og muliggjøre klare og velbegrunnede prioriteringer. Vedlagt ligger tre notater med relevant bakgrunnsinformasjon og tallmateriale.

Strategiske perspektiver behandles på dette møtet i form av et miniseminar med korte input og rom for samtale. Til samtalen inviteres stiftsdirektørene, kirkefagsjefene samt representanter fra Kirkerådet. Samtalen i møtet vil legges opp omkring to hovedpunkter, jf nedenfor. Temaene blir muntlig presentert i møtet.

1 – Prestestillinger vs driftsmidler

28% av prestene som jobber i Den norske kirke er over 60 år. Alle de 355 prestene som er inne i sine siste yrkesaktive år, kommer ikke til å kunne bli erstattet når de pensjoneres. Hvordan bør Den norske kirke møte denne oppgaven på et strukturelt nivå?

2 – Oppslutning om dåp og kirkens posisjon

Oppslutningen om dåp har vært nedadgående i flere år. Årsaksbildet er antakelig sammensatt. Det betyr at endring av én faktor ikke vil endre den generelle utviklingen vesentlig. Grunner for nedgang kan deles i to hovedkategorier – de vi selv kan kontrollere/manipulere (kvalitet på dåpssamtaler, dåpsgudstjenester, informasjon m.v.), og de vi ikke rår over (sekularisering). Det er grunn til å tro at mange av de dypereliggende driverne ligger utenfor vår egen kontroll.

Vedtak

Samtalen ble tatt til orientering.

40/18 Bispemøtet i ny kirkeordning

Bispemøtets plass i ny kirkeordning har vært behandlet på flere bispemøter de senere årene. Denne saken er en oppfølging av Bispemøtets sak BM 31/17 hvor biskopene i vedtakets del 1 uttalte: Bispemøtet vil utrede hvordan myndighets- og kompetansefordelingen mellom Kirkerådet og Bispemøtet kan videreutvikles innenfor rammen av Kirkemøtets helhetlige ansvar.

Med utgangspunkt i tjenesteordning for biskoper og Bispemøtets uttalelse «Kirkens tilsyn i lys av ny kirkeordning» (BM 8/16) og med et særlig henblikk på Kirkemøtets nye rolle etter skillet mellom stat og kirke, argumenteres det i dette saksfremlegget for at Bispemøtet, i en klar forståelse av Kirkemøtet som Den norske kirkes øverste organ, i en ny kirkeordning må gis et tydeligere og mer spesifikt mandat knyttet til Den norske kirkes enhet, lære og liturgi.

Vedtak

Forslag til ny kirkeordning er nå sendt på høring. Bispemøtet drøftet Bispemøtets plass i ny kirkeordning.

Kirkemøtet har tidligere, jf Kirkemøtets vedtak i sak KM 8/16, bedt Kirkerådet utrede Bispemøtets plass i ny kirkeordning. Det er nå påkrevet at dette utredningsarbeidet settes i gang.

Bispemøtet ber om at det særlig utredes hvordan Kirkemøtet kan delegere myndighet til Bispemøtet, jf kirkeloven § 24 siste ledd (forslag til § 36 i kirkeordningen). Bispemøtet vil særlig peke på utvikling og ivaretagelse av kirkens liturgier og gudstjenesteliv, teologiske samtaler i økumeniske organisasjoner og med andre kirker, samt relasjonen til andre tros- og livssynssamfunn.

41/18 Veien til prestatjeneste (VTP)

Veien til prestatjeneste (VTP) er et innarbeidet, ordinasjonsforberedende program i Den norske kirke. Den er nå snart 20 år siden det ble satt i gang, og det er på tide med en større evaluering og gjennomgang av hele programmet. Dette spesielt nå i lys av at Veien til vigsletjeneste (VTVT) er opprettet som et tilsvarende program for de andre vigslede tjenestegruppene.

Vedtak

Bispemøtet har drøftet organiseringen av Veien til prestatjeneste i lys av erfaringene fra gjennomføring av Veien til vigsletjeneste. Bispemøtet ser at navnet på ordinasjonssamlingene må endres til «vigslingssamlinger», og har i samtalen særlig hatt fokus på innhold og rammer for samlingene (O1 og O2). Bispemøtet ser behovet for en

større grad av standardisering av samlingene, og ber om at Styringsgruppen for VTP følger opp dette. Samlingene skal ha et omfang på 4 dager.

42/18 Fengselspresttjenesten

Bispemøtet har i de senere år drøftet ulike former for kategorialprester: Sykehusprestetjenesten (BM 28/16 og 5/17) og Feltprestkorpset (BMAU 24/17). Også fengselspresttjenesten er berørt av statlig omorganisering og økende grad av livssynspluralisme i samfunnet.

Denne saken berører i særskilt grad tre områder innenfor fengselspresttjenesten:

- Kompetanseutvikling og faglighet hos fengselsprestene
- Den norske kirkes kontakt med kriminalomsorgen
- Tilsyn og arbeidsgiveransvar for fengselsprestene

Saken prøver å løse noen akutte utfordringer, og peker også fremover mot et mer langsiktig arbeid knyttet til denne særskilte prestetjenesten.

Vedtak

Bispemøtet har drøftet sider ved organiseringen av fengselspresttjenesten i Den norske kirke, og vil understreke viktigheten av denne tjenesten som et særskilt bidrag i Den norske kirkes rolle som folkekirke.

Bispemøtet vil i dialog med fengselspresttjenesten se på hva som er en hensiktsmessig organisering av tjenesten og tilsynet med denne tjenesten videre. Dette må også inkludere et arbeid med hvordan man viderefører og sikrer en fortsatt god kompetanseutvikling og faglighet på området både for arbeidsgivere og arbeidstakere.

Bispemøtets preses vil være et koordinerende ledd på nasjonalt nivå mellom Den norske kirke og kriminalomsorgen.

43/18 Studietur til Egypt

Det er bestemt at det skal gjennomføres en studietur til Egypt i tiden 14.-20. januar 2018.

Vedtak

Studieturen planlegges videre med de innspill som fremkom i møtet.

44/18 Oppnevning av valgkomite

Etter § 9 i Bispemøtets forretningsorden velges arbeidsutvalget for to år av gangen, og valget skjer på årets første møte i det år det skal foretas valg. I mars 2017 ble det sittende arbeidsutvalget valgt, jf sak BM 3/17, hvilket tilsier at nytt arbeidsutvalg skal velges på møtet i februar 2019.

De siste årene har det vært praksis å utpeke to biskoper som selv ikke er aktuelle for valg til arbeidsutvalget om å forberede valget og fremme forslag til sammensetning av nytt arbeidsutvalg.

Etter forretningsordenen § 9 består arbeidsutvalget av preses, visepreses og et tredje medlem. Da preses etter ny ordning ikke er på valg, skal det velges visepreses og et tredje medlem.

Det har i mange år vært praksis også å velge et varamedlem til arbeidsutvalget. En tid nå har det også vært praksis at varamedlemmet møter fast på alle møter. I praksis har dette derfor medført at arbeidsutvalget består av fire biskoper, dvs en tredjedel av kollegiet. Det må vurderes om dette er med på å styrke arbeidsutvalgets oppgaveløsning sett i lys av den økte ressursbruken.

Vedtak

Bispemøtet ber biskop Halvor Nordhaug og biskop Kari Veiteberg om å forberede valg av nytt arbeidsutvalg på bispemøtet i februar 2019.

45/18 Oppnevning av Fagråd for ABV

Bispemøtet behandlet i sak BM 21/18 nye retningslinjer for ABV samt nytt mandat for Fagrådet for ABV. Med utgangspunkt i det nye mandatet skal Bispemøtet nå oppnevne nytt fagråd for perioden 2019-2022.

Retningslinjene for ABV vedtas av både Bispemøtet og KA. KA har kommet med noen endringsforslag til Bispemøtets vedtak i sak BM 21/18. Saken må derfor behandles på nytt i Bispemøtet.

Fagrådet for ABV har i dialog med ABV-ansvarlige i bispedømmene vurdert det slik at det er behov for en ny runde med arbeidsveilederutdanning i løpet av de nærmeste årene. Biskopene bes vurdere om det skal anbefales om dette skal arbeides videre med.

Vedtak

Bispemøtet har med bakgrunn i sak BM 21/18 hatt en ny samtale om arbeidsveilederutdanning, organisering av arbeidsveilederutdanningen i Den norske kirke og oppfølgingen av veiledere.

Bispemøtet ser behov for å rekruttere flere ABV-utdannende veiledere, og vil be Fagrådet for ABV om å vurdere planer for et nytt AVU-kurs. Kursutvikling må skje i sammenheng med Bispemøtets øvrige EVU-arbeid.

Bispemøtet vedtar nye retningslinjer for ABV i tråd med KAs forslag.

Bispemøtet oppnevner i tråd med mandatet Møre biskop, Jon Marius Kobro Hammer, Tore Hummelvoll og Anne Beate Tjentland som Bispemøtets representanter i Fagrådet for ABV i perioden 2019-2022.

46/18 Oppnevning av LHBT-utvalg

Kirkerådet vedtok i sak KR 49/18 å opprette et LHBT-utvalg. Bispemøtet er bedt om å oppnevne ett medlem av utvalget.

Arbeidsform og møtefrekvens er ikke tydeliggjort pr dags dato. Forslag på medlem i utvalget bes fremmet i møtet.

Vedtak

Bispemøtet oppnevner biskop Jan Otto Myrseth som medlem av Kirkerådets LHBT-utvalg for perioden 2018-2020.

47/18 Høringssak - Regler for valg av Kirkeråd

Kirkemøtet vedtok i 2018 ny sammensetting av Kirkerådet (KM 15/18). Som en konsekvens av dette må regler for valg til Kirkerådet endres. Kirkerådet har nå sendt et forslag på høring til bispedømmerådene og Bispemøtet. Høringsfrist er satt til 15. desember.

Vedtak

Bispemøtet har drøftet det utsendte høringsnotatet om regler for valg av Kirkerådet. Bispemøtet ber Bispemøtets AU ferdigstille et høringssvar med utgangspunkt i de synspunkter som kom frem i samtalen.

48/18 Høringssak - Fordelingsnøkkel vedrørende menighetspresttjenesten

19. september 2018 sendte Kirkerådet ut på høring forslag til fordelingsnøkkel mellom bispedømmerådene av tilskudd til menighetspresttjenesten. Biskopene og bispedømmerådene er høringsinstanser, og høringsfristen er satt til 31. oktober 2018. Selv om Bispemøtet ikke er høringsinstans vil det være nyttig om biskopene kan drøfte forslaget og høringsspørsmålene før egne høringsuttalelser utarbeides og fastsettes.

Vedtak

Samtalen ble tatt til orientering.

49/18 Oppnevning til AMU

Bispemøtet er anmodet om å oppnevne biskop til medlem av arbeidsmiljøutvalget (AMU) for perioden 2019 - 2020.

Vedtak

Bispemøtet oppnevner biskop Ann-Helen F. Jusnes som medlem av arbeidsmiljøutvalget (AMU) for perioden 2019 – 2020.